

Activiteitenplan bunzing, hermelijn en wezel

Oosterhoutse Waarden bij Nijmegen (Gld)

In opdracht van K3

Colofon

Activiteitenplan bunzing, hermelijn en wezel Oosterhoutse Waarden bij Nijmegen (Gld)

Opdrachtgever	K3
Contactpersoon	████████████████████
Opdrachtnemer	Staring Advies Jonker Emilweg 11 6997 CB Hoog-Keppel
Rapportnummer	2552
Auteur	████████████████████
Publicatiedatum:	19-6-2023
Foto voorblad	Bunzing (archieffoto ████████████████████)

Copyright

Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Netwerk Groene Bureaus

Staring Advies is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB) de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus. Het netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

www.netwerkgroenebureaus.nl

Inhoud

Colofon	1
1 Inleiding en doel.....	2
1.1 Inleiding	2
1.2 Doel	2
2 Projectomschrijving en activiteit	3
2.1 NAW-gegevens.....	3
2.2 Beschrijving plangebied	3
2.3 Beschrijving activiteiten en werkzaamheden.....	3
2.4 Doel en belang van de activiteiten	6
2.5 Planning en onderbouwing van de activiteiten	6
2.6 Planning werkzaamheden.....	7
2.7 Periode ontheffing.....	7
3 Achtergrond van de inventarisatie.....	8
3.1 Methode van onderzoek	8
4 Resultaten van de inventarisatie	9
4.1 Aanwezige voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats(en).....	9
4.2 Aanwezig foerageergebied/migratieroute.....	10
5 Verbodsbepalingen	11
6 Effecten en beoordeling	12
6.1 Effecten van de werkzaamheden op de bunzing, hermelijn en wezel.....	12
6.2 Deskundige die betrokken is bij de activiteiten en zijn/haar kwalificaties.....	13
6.3 Wijze waarop de effecten op de soort tijdens de werkzaamheden worden gevolgd	13
6.4 Voorkomen van negatieve effecten door de wijze van uitvoering van de werkzaamheden	14
7 Gunstige staat van instandhouding	15
7.1 Staat van instandhouding	15
8 Maatregelen.....	19
8.1 Voorafgaand aan de werkzaamheden te nemen maatregelen	19
8.2 Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden te nemen maatregelen	20

9	Alternatieven.....	23
9.1	Alternatieve locatie	23
9.2	Alternatieve inrichting	23
9.3	Alternatieve werkwijze	23
9.4	Alternatieve planning	23

1 Inleiding en doel

1.1 Inleiding

Bij een ruimtelijke ontwikkeling verlangt de huidige wetgeving een gedegen onderzoek naar flora en fauna in verband met de zorgplicht die de Wet natuurbescherming een initiatiefnemer oplegt. Op basis van actuele verspreidingsgegevens en expert judgement wordt de aanwezigheid van de beschermde bunzing, hermelijn en wezel in het plangebied verwacht. Uit de resultaten van de quickscan natuurtoets (SA, rapportnummer 2164), betreffende het plangebied De Oosterhoutse Waarden bij Nijmegen (Gld), is gebleken dat door de geplande klei- en zandwinning en aanleg van nieuwe natuur in het plangebied, mogelijk sprake is van aantasting van functioneel leefgebied en vaste rust- en verblijfplaatsen van de bunzing, hermelijn en wezel.

1.2 Doel

Ter behoud van de lokale populatie en bescherming van individuen en hun leefgebied is voor de beschermde bunzing, hermelijn en wezel dit activiteitenplan opgesteld. Dit activiteitenplan vormt de onderbouwing bij de ontheffingsaanvraag.

2 Projectomschrijving en activiteit

2.1 NAW-gegevens

Locatie: Oosterhoutse Waarden
Plaats: Oosterhout
Gemeente: Overbetuwe / Nijmegen
Provincie: Gelderland

2.2 Beschrijving plangebied

Het plangebied betreft twee open terreindelen van de Oosterhoutse Waarden, een uiterWaardengebied langs de Waal ten hoogte van Oosterhout (zie figuur 1).

De Oosterhoutse Waarden wordt gekenmerkt door twee delen die in landschap van elkaar verschillen. Deze delen worden van elkaar gescheiden door de hoge rug en zomerkade. Het zuidwestelijke deel strekt zich uit van de rivieroever tot aan de zomerkade en bestaat uit de zandstranden langs de rivier, lage rivierduintjes op de oever, de deels verondiepte zandwinplas en een natuurlijke oeverwal. Er is ook plek voor zogenaamde natte natuur waar bijzondere (water)planten een kans krijgen. Aan de andere noordoostelijke kant van het gebied is een open landschap met natuurlijke graslandruigtes aanwezig, begrensd door sloten en greppels. De directe omgeving van het plangebied wordt gevormd door de oevers van de Waal, enkele kolken, graslanden en kleine boomgroepen van hoofdzakelijk wilgen (zie figuur 2).

De twee deelgebieden bestaan in de huidige situatie uit (relatief) soortenarme graslanden en dichte ruigtes van hoofdzakelijk akkerdistel, grote brandnetel en glanshaver. Opgaand groen is niet aanwezig in het plangebied. In de directe omgeving zijn wel populieren- en wilgenopstanden te vinden. Het gebied ligt deels in de gemeente Overbetuwe (het westelijk deel) en deels in de gemeente Nijmegen (het oostelijk deel). In 2015 werd het gebied opnieuw ingericht, als onderdeel van het riviersysteem.

2.3 Beschrijving activiteiten en werkzaamheden

Er zijn plannen om in twee deelgebieden in de Oosterhoutse Waarden klei te winnen ten behoeve van natuurontwikkeling. De percelen zijn momenteel in gebruik als grasland en ruigte. De activiteiten zijn onderdeel van een groter project, de natuurontwikkeling in de Oosterhoutse Waarden. De Oosterhoutse Waarden behoren tot de grotere uiterwaarden op de noordoever van de Waal. In het streefbeeld (bron: brochure Natuurontwikkeling Oosterhoutse Waarden, november 2022) zijn de Oosterhoutse Waarden een natuurlijke uiterwaard waarin de dynamische kwaliteiten van de Waal volop te beleven zijn. De bijzondere ontstaanswijze van de uiterwaard maakt het mogelijk in de uiterwaard een hoogdynamisch en een minder dynamisch gebied te onderscheiden.

De beoogde werkzaamheden bestaat uit het creëren van een geschikte uitgangssituatie voor de ontwikkeling van robuuste riviernatuur door kleiwinning (reliëfvolgend) en een oppervlakkige zandwinning met natuurvriendelijke oevers. Aanvullend hierop wordt langs de dijk een hoogwatervrije vluchtplaats voor met name de grote grazers gerealiseerd. Met de ontwikkeling wordt bovendien ingezet op een meer spontane vegetatieontwikkeling (o.a. zachthoutoibos). In het kader van het eerder vergunde natuurontwikkelingsproject wordt momenteel nog gewerkt aan de herinrichting van de voormalige zandwinplas. Deze werkzaamheden worden in opdracht van de gemeente Nijmegen uitgevoerd.

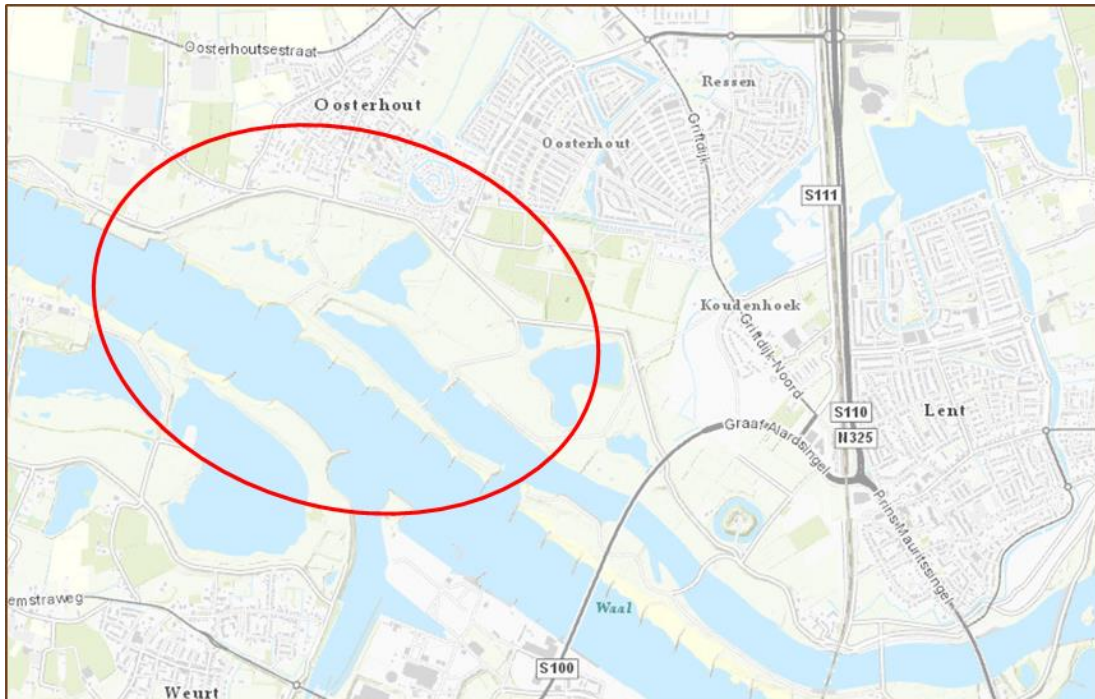
Dorpspolder

In een gebied van ruim 5 hectare graven we de klei reliëfvolgend af. Hierdoor ontstaan, afhankelijk van de opleverhoogte, geschikte omstandigheden voor de ontwikkeling van stroomdalgrasland en moeras. Het idee is voor de Dorpspolder is om een kleipakket twee tot vier meter af te graven, waardoor de zandige ondergrond bloot komt te liggen.

Oostelijke Polder

In de Oostelijke Polder realiseren we door kleinschalige zandwinning een diepere geul met flauwe, natuurvriendelijke oevers. In deze geul zal het hele jaar water staan, ook bij de steeds vaker voorkomende periodes van laagwater.

In de Oostelijke Polder heeft eerder een kleine herinrichting plaatsgevonden. Grenzend aan de zuidoostzijde van de Verburgtkolk is een laagte aangelegd. Door langere periodes van laagwater en door insnijding van de rivierbodem staat dit gedeelte echter steeds vaker droog. Door een deel van de zandlaag af te graven, willen we een diepere geul met flauwe oevers realiseren. Daardoor kan er meer 'natte natuur' ontstaan, met water met verschillende dieptes. Doordat het gebied natter wordt, kan er zachthoutoibos tot ontwikkeling komen. Dit zijn bossen die vooral bestaan uit wilg en populier; soorten die het prima doen als ze tijdelijk onder water staan. Net als het plan voor de Dorpspolder vormt het nattere gebied een leefgebied waarin watervogels, steltlopers, reigerachtigen en allerlei plantensoorten goed gedijen. En door de verschillende waterstanden zijn er telkens geschikte omstandigheden voor vissen aanwezig om te paaien of te schuilen.

Figuur 1. Globale ligging van de deelplangebieden (rood), bron: Provincie Gelderland (2020).

Figuur 2. Luchtfoto van de percelen waar de ontwikkeling van riviernatuur door kleiwinning 'Dorpspolder' (geel) en zand afgraven beoogd is 'Oostelijke Polder' (rood), bron: Google Earth (2020).

2.4 Doel en belang van de activiteiten

De terreineigenaar Staatsbosbeheer heeft voor het plangebied een visie laten opstellen voor natuurontwikkeling. In het plangebied worden respectievelijk een laagdynamisch deel en een hoogdynamisch deel gerealiseerd. De twee deelgebieden die nu worden aangepakt liggen beide in het laagdynamische deel. Er wordt klei en zand afgegraven om de gewenste verlaging en vernatting van het gebied te realiseren. Met deze herinrichting van de deelgebieden worden de gebieden natter en ontstaat er meer structuur, waardoor naar verwachting ook de biodiversiteit zal toenemen.

2.5 Planning en onderbouwing van de activiteiten

2022 t/m 2023: planvorming en vergunningsaanvragen

2024 t/m 2031/2034 uitvoering (gefaseerd)

Het uitvoeren van de werkzaamheden zal in plaats en tijd gefaseerd worden uitgevoerd en de werkwijze wordt afgestemd op de ecologie van de kleine marterachtigen bunzing, hermelijn en wezel. Daarnaast wordt rekening gehouden met broedvogels en, in het kader van de algemene zorgplicht, met algemene diersoorten als amfibieën en overige grondgebonden zoogdieren. De volgende maatregelen worden toegepast om negatieve effecten te vermijden of zoveel mogelijk te verminderen:

Kleine marterachtigen:

- Werken buiten de meest kwetsbare perioden van kleine marterachtigen
- Werkgebied dat geschikt is voor kleine marters vooraf ongeschikt maken en tijdens werkzaamheden ongeschikt houden
- Aanpassen werkwijze
- Fasering van de werkzaamheden
- Bestaande potentiële verblijfplaatsen en geschikte structuren zo veel mogelijk ontzien
- Aanbieden alternatieve verblijfplaatsen
- Verbeteren bestaand habitat
- Realiseren van nieuw leefgebied
- Opstellen ecologisch werkprotocol en ecologische begeleiding van de werkzaamheden

Broedvogels, amfibieën, egel:

- Werken buiten het broedseizoen of beginnen voor aanvang broedseizoen
- Aanpassen werkwijze
- Ecologische begeleiding van de werkzaamheden

2.6 Planning werkzaamheden

Er wordt rekening gehouden met de meest kwetsbare periode van kleine marterachtigen. Werkzaamheden die verstoring van kleine marterachtigen of vernieling van verblijfplaatsen kunnen veroorzaken worden, zonder het treffen van speciale maatregelen, niet binnen deze kwetsbare periode uitgevoerd. Kleine marters zijn het meest kwetsbaar in de periode 15 maart tot 1 september. Bij de aanwezigheid van kleine marters mogen, zonder ontheffing en het treffen van mitigerende maatregelen, in deze periode geen verstorende activiteiten worden uitgevoerd aan rustplaatsen en nabijgelegen leefgebied. Dit om te voorkomen dat deze functies verloren gaan en het grootbrengen van jongen mislukt. Wanneer de werkzaamheden na september worden uitgevoerd zijn de aanwezige dieren, inclusief de eventueel in dat jaar geboren jongen, in staat zichzelf in veiligheid te brengen bij verstoring. Niet alle delen van het plangebied zijn in gelijke mate geschikt als leefgebied voor kleine marterachtigen, maar door de werkzaamheden per deelgebied op te starten vanaf 1 oktober, wordt er geen risico genomen en is de invloed op kleine marters beperkt. Wanneer de werkzaamheden eenmaal zijn opgestart en het betreffende gebied geen geschikte verblijfplaatsen voor kleine marters meer kan bieden, kan ook tijdens de kwetsbare periode doorgewerkt worden. Ook bij extreme winterse omstandigheden zijn kleine marterachtigen kwetsbaar, omdat ze dan een korte winterrust kunnen houden en hun verblijfplaats niet verlaten. Derhalve worden er ook geen verstorende werkzaamheden, zoals het ongeschikt maken van delen met mogelijke verblijfplaatsen van kleine marterachtigen, uitgevoerd op vorst- en sneeuwdagen.

Daarnaast zullen de werkzaamheden gefaseerd worden uitgevoerd. Door steeds in een deel van het plangebied te werken blijft de ongeschikte oppervlakte beperkt in omvang en blijft het grootste deel van het plangebied steeds beschikbaar voor kleine marterachtigen.

2.7 Periode ontheffing

- 1 januari 2024 - 31 december 2034.

De planning is om vanaf 2024 te beginnen met het opzij zetten van de bovengrond en het afgraven van de aanwezige klei. Door de grote omvang van het noordoostelijk gelegen perceel is de verwachte projectduur hier maximaal 7-10 jaar. De werkzaamheden in het zuidwestelijke deelgebied kunnen naar verwachting binnen 2 tot 3 jaar worden afgerond. De periode van de aan te vragen ontheffing is derhalve gesteld op 10 jaar vanaf de geplande aanvang van de werkzaamheden.

3 Achtergrond van de inventarisatie

3.1 Methode van onderzoek

Op basis van de uitgevoerde quickscan natuurtoets (SA rapport 2164) is gebleken dat de kleine marterachtigen bunzing, hermelijn en wezel hun leefgebied hebben rondom de Oosterhoutse Waarden, waar het plangebied binnen valt. Dit is vastgesteld op basis van de actuele verspreidingsgegevens van deze soorten (zie hoofdstuk 7) en de vastgestelde geschiktheid van de deelplangebieden (zie bijlage 1). Aanvullend onderzoek naar kleine marterachtigen is niet uitgevoerd omdat reeds bekend is dat de plangebieden geschikt zijn en (deels) gebruikt worden door bunzing, hermelijn en wezel. Aanvullend onderzoek door middel van cameravallen, marterboxen en struikrovers zou geen volledig beeld kunnen geven van de gebruikte verblijfplaatsen binnen het plangebied en heeft daarom geen toegevoegde waarde. In plaats daarvan is vastgesteld op welke locaties zich potentiële verblijfplaatsen bevinden en worden bij de uitvoering van de werkzaamheden maatregelen genomen om deze potentiële verblijfplaatsen zo veel mogelijk te beschermen of te compenseren.

4 Resultaten van de inventarisatie

Ten behoeve van de geplande werkzaamheden is een quickscan natuurtoets uitgevoerd (SA rapport 2164). Tijdens het veldbezoek zijn bewoningssporen van de bever aangetroffen net buiten het plangebied. Verder zijn er geen (sporen van) beschermde zoogdieren aangetroffen in het plangebied. Het plangebied is verder geschikt als leefgebied/foerageergebied voor enkele grondgebonden zoogdiersoorten als bunzing, egel, haas, konijn, mol, steenmarter, vos, wezel en diverse soorten (spits)muizen.. Tijdens het veldonderzoek zijn in het plangebied en de directe omgeving potentieel geschikte verblijfplaatsen voor kleine marters aangetroffen, in de vorm van zoogdierholen, steile oeverzones, tussen boomwortels en in verlaten burchten van konijn, vos of bever.

Op basis van de uitgevoerde quickscan natuurtoets (SA rapport 2164) is gebleken dat de kleine marterachtigen bunzing, hermelijn en wezel hun leefgebied hebben rondom de Oosterhoutse Waarden, waar het plangebied binnen valt. Dit is vastgesteld op basis van de actuele verspreidingsgegevens van deze soorten (zie hoofdstuk 7) en de vastgestelde geschiktheid van de deelplangebieden (zie bijlage 1). Aanvullend onderzoek naar kleine marterachtigen is niet uitgevoerd omdat reeds bekend is dat de plangebieden geschikt zijn en (deels) gebruikt worden door bunzing, hermelijn en wezel. Aanvullend onderzoek door middel van cameravallen, marterboxen en struikrovers zou geen volledig beeld kunnen geven van de gebruikte verblijfplaatsen binnen het plangebied en heeft daarom geen toegevoegde waarde.

4.1 Aanwezige voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats(en)

4.1.1 Dorpspolder

De kleine marterachtigen bunzing, hermelijn en wezel hebben hun voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen in allerlei nauwe holtes, zoals in steenhopen, takkenhopen, tussen de wortels van bomen, in boomholtes en in zoogdierholen zoals konijnen- en muizenholen. Deze mogelijke verblijfplaatsen bevinden zich in dit deelgebied verspreid over het gebied, door de aanwezige dekking in de vorm van ruige vegetatie en zoogdierholen.

4.1.2 Oostelijke Polder

De kleine marterachtigen bunzing, hermelijn en wezel hebben hun voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen in allerlei nauwe holtes, zoals in steenhopen, takkenhopen, tussen de wortels van bomen, in boomholtes en in zoogdierholen zoals konijnen- en muizenholen. Deze mogelijke verblijfplaatsen bevinden zich in dit deelgebied ook verspreid over het gebied, door de aanwezige dekking in de vorm van ruige vegetatie en zoogdierholen.

Territoria van kleine marterachtigen kunnen variëren in grootte en hebben een oppervlak van 8 tot 1000 ha (bunzing), 4 tot 50 ha (hermelijn) en 1 tot 25 ha (wezel) (bron: zoogdiervereniging.nl). De deelplangebieden hebben oppervlakten van ruim 5 ha (Dorpspolder) en ruim 13 ha (Oostelijke Polder). Het is derhalve ook mogelijk dat de

verblijfplaatsen van de kleine marters, die in het plangebied hun leefgebied hebben, de verblijfplaatsen (ook) buiten het plangebied hebben, bijvoorbeeld in verlaten beverburchten, onder boomwortels of zoogdierholen net buiten het plangebied, elders in de Oosterhoutse Waarden of daarbuiten.

4.2 Aanwezig foerageergebied/migratieroute

4.2.1 Dorpspolder

In dit deel van het plangebied zijn amfibieën, konijnen, hazen, mollen en diverse muizensoorten te verwachten. Ook zijn er diverse broedvogels te verwachten, waardoor ook eieren een mogelijke voedselbron vormen. Deze soorten kunnen voor kleine marters een deel van het voedsel vormen. Muizen vormen een belangrijk deel van het voedsel, evenals onder andere konijnen, slakken en insecten. Deze prooien kunnen in alle delen van het plangebied gevonden worden, waardoor het gehele plangebied potentieel geschikt is als foerageergebied. Doordat het plangebied grotendeels begroeid is met een dichte ruige vegetatie is er voldoende dekking voor kleine marterachtigen.

4.2.2 Oostelijke Polder

Ook dit deel van het plangebied zijn amfibieën, konijnen, hazen, mollen en diverse muizensoorten te verwachten. Ook hier zijn diverse broedvogels te verwachten, waardoor ook eieren een mogelijke voedselbron vormen. Deze prooien kunnen in alle delen van het plangebied gevonden worden, waardoor het gehele plangebied potentieel geschikt is als foerageergebied. Doordat het plangebied grotendeels begroeid is met een dichte ruige vegetatie is er voldoende dekking voor kleine marterachtigen.

5 Verbodsbepalingen

Voor welken soorten wordt de ontheffing aangevraagd?

- Bunzing (*Mustela putorius*)
- Hermelijn (*Mustela erminea*)
- Wezel (*Mustela nivalis*)

Voor welk verbod wordt de ontheffing aangevraagd?

- Artikel 3.10, lid 1b van de Wnb: de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

6 Effecten en beoordeling

6.1 Effecten van de werkzaamheden op de bunzing, hermelijn en wezel

6.1.1 Tijdelijke effect op de bunzing, hermelijn en wezel

Door de geplande werkzaamheden (zand- en kleiwinning en herinrichting van het gebied als natuurgebied) is in beide deelgebieden naar verwachting tijdelijk sprake van mechanische verstoring door grondverzet en daarnaast verstoring door geluid, trillingen en aanwezigheid van mensen en werktuigen. Delen van het plangebied raken tijdelijk ongeschikt als foerageergebied en vaste rust- en verblijfplaatsen gaan mogelijk verloren, maar dit effect is beperkt in tijd en ruimte door fasering en door compensatie van verblijfplaatsen binnen het plangebied.

6.1.2 Permanent effect op de bunzing, hermelijn en wezel

Aangezien er alternatieve verblijfplaatsen worden aangeboden in de vorm van takkenhopen (zie figuur 3), is er geen sprake van een permanent verlies van verblijfplaatsen.

Na afloop van de werkzaamheden zal het plangebied als natuurgebied worden ingericht en weer beschikbaar zijn als leefgebied. Een deel van het gebied wordt na herinrichting natter en daardoor minder geschikt als verblijfplaats voor kleine marters. Op de hogere terreindelen blijven er echter voldoende geschikte verblijfplaatsen aanwezig en er worden extra alternatieve aangeboden. De geschiktheid als leef-/foerageergebied zal toenemen.

Tijdens de werkzaamheden zal het voor de kleine marterachtigen beschikbare oppervlak aan foerageergebieden iets kleiner zijn dan voor aanvang van de werkzaamheden. Door fasering is dit steeds een beperkt oppervlak. Dit betreft slechts een zeer klein deel van het potentieel geschikte leefgebied van kleine marterachtigen, dat zich uitstrekt over de gehele uiterwaarden in de ruime omgeving van de beide deelgebieden. Na afloop van de werkzaamheden zal het gerealiseerde natte natuurgebied naar verwachting minder geschikt zijn voor de wezel, die de voorkeur geeft aan droge gebieden. Het geschikte leefgebied voor deze soort zal dus iets afnemen. Voor de bunzing, die zowel drogere als nattere gebieden als leefgebied kan hebben, zal het geschikt leefgebied ongeveer gelijk blijven. In het zuidoostelijk gebied kan het oppervlak geschikt leefgebied zelfs iets toenemen, aangezien in het centrale deel van dit gebied meer structuur wordt aangebracht. Ook voor de hermelijn zal de hoeveelheid geschikt leefgebied toenemen, aangezien deze soort juist de voorkeur geeft aan meer natte leefgebieden. Voor deze soort zullen beide deelgebieden na afloop van de werkzaamheden meer geschikt zijn als leefgebied dan in de huidige situatie. Derhalve is geen sprake van negatieve effecten op de instandhouding van de populaties van bunzing, hermelijn en wezel.

Figuur 3. Inrichtingsplan met daarop aangegeven welke locaties kansrijk zijn voor de aanleg van verblijfplaatsen kleine marterachtigen (takkenhopen e.d.) voor kleine marterachtigen.

6.1.3 Cumulatief effect op de bunzing, hermelijn en wezel

Er is geen sprake van een cumulatief effect op de lokale populaties van deze kleine marterachtigen. Er zijn geen andere projecten of ontwikkelingen in de omgeving van het plangebied bekend die een bedreiging kunnen vormen voor de bunzing, hermelijn of wezel. Er is geen sprake van een permanente afname van geschikte verblijfplaatsen voor deze soorten.

6.2 Deskundige die betrokken is bij de activiteiten en zijn/haar kwalificaties

De ontheffingsaanvraag is door een ervaren ecologen (Ing. S. Van Kasteel en Ing. R. Boerboom) van Staring Advies opgesteld. Staring Advies is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

6.3 Wijze waarop de effecten op de soort tijdens de werkzaamheden worden gevolgd

De werkzaamheden met betrekking tot het ongeschikt maken van potentiële verblijfplaatsen en de overige werkzaamheden vinden onder begeleiding van een ecooloog

plaats. Er wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld waarin de exacte werkwijze wordt beschreven.

6.4 Voorkomen van negatieve effecten door de wijze van uitvoering van de werkzaamheden

Negatieve effecten zijn bijvoorbeeld het verwonden of doden van individuen en het vernielen van nesten door mechanische activiteiten, zoals graafwerkzaamheden. Door de werkzaamheden buiten de (meest) kwetsbare periode van de wezel te beginnen en door voorafgaand, tijdens en na de werkzaamheden maatregelen te nemen wordt de kans op negatieve effecten geminimaliseerd. De werkzaamheden worden onder ecologische begeleiding uitgevoerd. Voorafgaand aan de werkzaamheden in ieder deel van het plangebied vindt, indien relevant ten aanzien van het actuele seizoen, een ecologische inspectie plaats gericht op aanwezigheid van bezette vogelnesten en andere kwetsbare soorten.

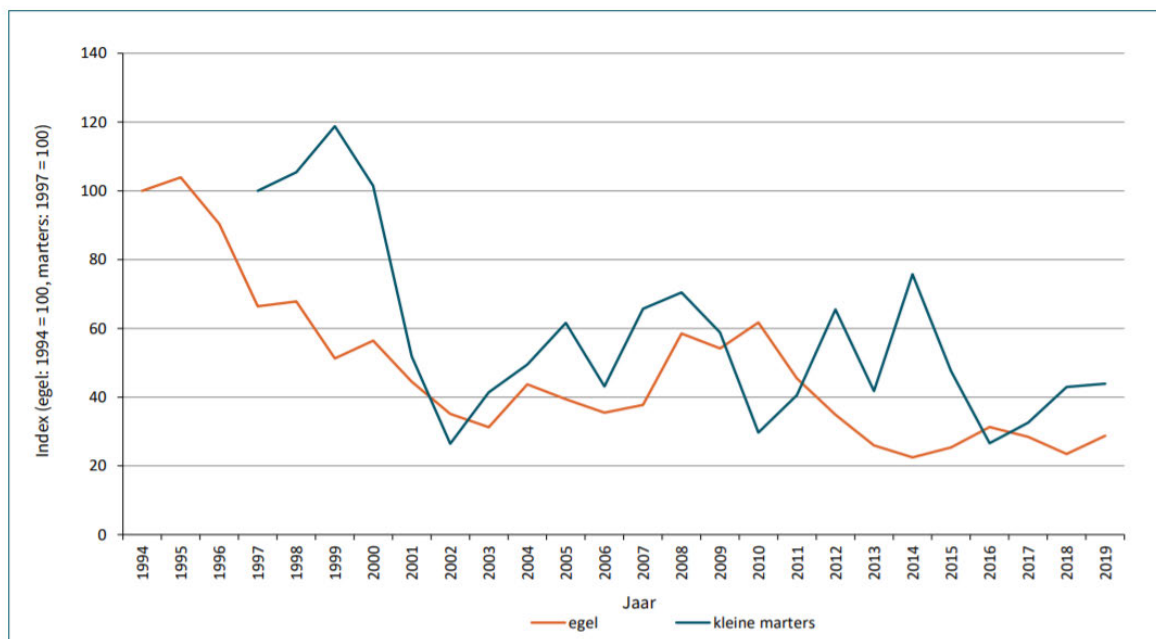
De te nemen maatregelen worden in een ecologisch werkprotocol beschreven. Dit protocol zal op de locatie aanwezig zijn en zal onder alle betrokken partijen bekend zijn.

Werkzaamheden worden aantoonbaar conform dit protocol uitgevoerd.

7 Gunstige staat van instandhouding

7.1 Staat van instandhouding

De drie kleine marterachtigen bunzing, hermelijn en wezel komen verspreid over Nederland voor. Het zijn soorten met een verborgen levenswijze die zich zelden laten zien. Door de soms grote territoria in gebieden met een lage geschiktheid voor deze soorten kan de dichtheid zeer laag zijn en verplaatsen de individuen zich veel. Deze factoren maken het zeer moeilijk om kleine marterachtigen waar te nemen. De Zoogdierverseniging heeft het Meetnet Dagactieve Zoogdieren opgezet, waarin ook de drie soorten kleine marterachtigen zijn opgenomen. Uit de resultaten van dit meetnet blijkt dat alleen van de wezel voldoende betrouwbare gegevens uit het Meetnet bekend zijn voor het opstellen van een betrouwbare trendberekening. Voor de wezel geldt dat er landelijk sprake is van een afnemende trend in de periode 1997-2019 (bron: Zoogdierverseniging: Telganger oktober 2020). Ook voor de drie soorten kleine marterachtigen samen genomen is er sprake van een matige afname in de periode 1997-2019 (zie figuur 4).

Figuur 4. Index van de aantalsontwikkeling van kleine marterachtigen (wezel, hermelijn en bunzing) in Nederland in de periode 1994-2019 in het meetnet Dagactieve Zoogdieren. Bron: Zoogdierverseniging, 2020.

Er zijn geen specifieke trends berekend voor de regio waarin het plangebied ligt. Derhalve is onbekend of de bunzing, hermelijn en wezel in de omgeving van het plangebied stabiele populaties hebben, dan wel een gunstige of ongunstige trend laten zien.

7.1.1 Bunzing

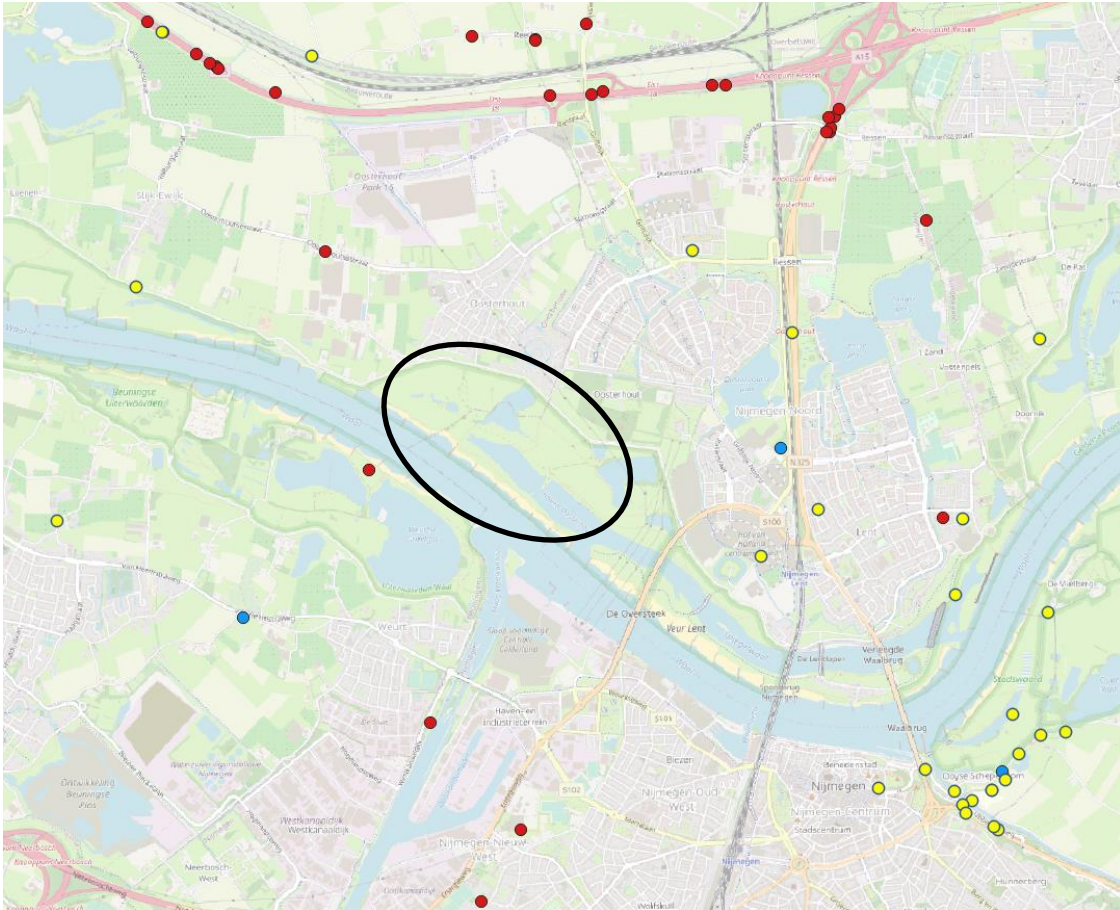
In figuur 5 zijn alle gevalideerde waarnemingen van de bunzing, hermelijn en wezel in de periode 2013-2023 weergegeven voor de omgeving van het plangebied (bron: NDFF). Hieruit blijkt dat de bunzing verspreid in de omgeving van het plangebied voorkomt. Opvallend is dat de waarnemingen verdeeld zijn over natuurgebieden, agrarisch gebied en vooral bebouwde omgeving, waaruit blijkt dat de bunzing in deze regio niet aan natuurgebieden is gebonden. Wat ook opvalt is dat het merendeel van de waarnemingen is gedaan langs de snelweg A15 ten noorden van het plangebied. Het gaat hier om levende en vooral veel dode exemplaren. De verspreiding van de waarnemingen over de hele regio en de verschillende habitats waarin de soort wordt gevonden, geven een indicatie dat de soort een stabiele populatie heeft in deze regio.

7.1.2 Hermelijn

Van de hermelijn zijn slechts enkele waarnemingen bekend uit de regio (figuur 5), één uit Nijmegen Noord en twee aan de andere kant van de rivier de Waal (één in het buitengebied tussen Weurt en Beuningen en één van twee exemplaren in de Ooijpolder).

7.1.3 Wezel

Uit de gevalideerde waarnemingen van de wezel in de periode 2013-2023 voor de omgeving van het plangebied blijkt dat de wezel verspreid in de omgeving van het plangebied voorkomt (zie figuur 5). Met name ten oosten van het plangebied en dan vooral aan de overzijde van de Waal in de Ooijpolder, waaronder specifiek in de 'Stadswaard' en 'Oude Waal'. Overige waarnemingen komen uit de bebouwde kom en buitengebied van Lent, en enkele losse waarnemingen ten noorden en zuiden van het plangebied (zie figuur 5). De verspreiding van de waarnemingen over de hele regio en de verschillende habitats waarin de soort wordt gevonden, geven een indicatie dat de soort stabiel voorkomt in deze regio en natte gebieden niet persé mijdt.

Figuur 5. Waarnemingen van kleine marterachtigen in de periode 2012-2022 (bunzing rode stippen, hermelijn blauwe stippen, wezel gele stippen) in de omgeving van het plangebied (zwart), (bron: NDFP).

7.2 Beïnvloeding staat van instandhouding door de werkzaamheden

7.2.1 Bunzing, hermelijn en wezel

Uit bovenstaande blijkt dat de bunzing en wezel in de omgeving van het plangebied verspreid voorkomen en met enige regelmaat worden waargenomen, ondanks de zeer verborgen levenswijze van de soorten. Ook van de hermelijn zijn enkele waarnemingen bekend uit de omgeving. De hermelijn komt mogelijk niet voor in het plangebied en is in de regio zeldzamer dan de bunzing en wezel, zo blijkt uit bovenstaande. Het plangebied betreft vermoedelijk slechts een zeer klein deel van het lokale verspreidingsgebied van kleine marterachtigen. De beschikbaarheid van verblijfplaatsen blijft door fasering van de werkzaamheden en het aanbieden van extra verblijfplaatsen gelijk. In combinatie met de beoogde herinrichting van het plangebied als natuurgebied, kan gesteld worden dat de bunzing, hermelijn en wezel geen significante negatieve effecten ondervinden van de werkzaamheden. Derhalve hebben de werkzaamheden in de beide deelgebieden geen negatieve invloed op de gunstige staat van instandhouding van de bunzing, hermelijn en wezel.

De beide deelgebieden worden in de beoogde vorm een meer geschikt leefgebied voor de bunzing, hermelijn en wezel dan in de huidige situatie het geval is. Met de tijd zal er een meer afwisselend landschap ontstaan met waterrijke delen, oeverzones, natuurlijke graslanden, zachthoutoibos en hardhoutstruweel. Hierdoor ontstaat een meer natuurlijk habitat voor veel soorten fauna met natuurlijke schuilplaatsen en foerageergebied. Indien (één of meerdere van de te verwachten soorten) kleine marterachtigen nog niet voorkomen in het plangebied en na afronding van de natuurontwikkeling het gebied koloniseren zal dit de lokale populatie versterken en dit biedt tevens mogelijkheden voor verdere verspreiding van de soorten, doordat dit gebied kan dienen als stapsteen naar andere gebieden. De werkzaamheden en ontwikkelingen in De Oosterhoutse Waarden zullen derhalve naar verwachting een positief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van de bunzing, hermelijn en wezel.

8 Maatregelen

Voorafgaand, tijdens en na de werkzaamheden worden maatregelen getroffen om overtreding van de verbodsbepaling artikel 3.10, lid 2 van de Wnb (het opzettelijk verstoren van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van 3 kleine marterachtigen) te voorkomen.

8.1 Voorafgaand aan de werkzaamheden te nemen maatregelen

8.1.1 Bunzing, hermelijn en wezel

Tijdens de werkzaamheden in het plangebied, waar zich het leefgebied en mogelijk verblijfplaatsen van kleine marterachtigen bevinden, is mogelijk sprake van verlies aan verblijfplaatsen en geschikt habitat. Ook is mogelijk sprake van verstoring van individuen door geluid, trillingen, menselijke aanwezigheid etc. De volgende maatregelen worden getroffen om negatieve effecten zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken:

Werken buiten de meest kwetsbare periode

In de delen van de plangebieden waar zich vaste rust- of verblijfplaatsen van kleine marterachtigen kunnen bevinden worden graafwerkzaamheden niet gestart binnen de periode 15 maart tot 1 september of tijdens sneeuw- of vorstdagen. Als het leefgebied eenmaal ongeschikt is gemaakt (en gehouden wordt) voor kleine marterachtigen, kan ook tijdens de periode 15 maart tot 1 september worden doorgewerkt.

Alternatieve verblijfplaatsen

Voorafgaand aan de werkzaamheden worden alternatieve verblijfplaatsen gecreëerd voor kleine marterachtigen, bijvoorbeeld door middel van takkenhopen of zogenaamde marterhopen. Een marterhoop bestaat uit een bodem van dun materiaal zoals takes, riet of gras met daarop een kern, bestaande uit gestapelde stammen en dikke takken van minimaal een meter hoog. In de holtes die ontstaan worden vervolgens takken en twijgen gestoken. Zo wordt snel inzakken voorkomen. Vervolgens wordt de hoop voorzien van een isolerende laag riet of hooi van minimaal een halve meter dik. Bij de locatie keuze is het van belang dat de in- en uitgang van de rustplaats dekking biedt en in verbinding staat met lijnvormige groene elementen, zodat deze veilig te bereiken is. Deze verblijfplaatsen worden gecreeerd in delen van het plangebied op liefst hogere delen (zodat ze droog blijven) waar niet gewerkt wordt, zoals delen van de Oosterhoutse Waarden waar de werkzaamheden reeds zijn afgerond. Bij de aanleg van deze verblijfplaatsen wordt gezorgd dat deze goed bereikbaar zijn via geschikte routes met voldoende dekking.

Vooraf ongeschikt maken leefgebied

Voorafgaand aan de werkzaamheden wordt het plangebied ongeschikt gemaakt voor kleine marterachtigen. Dit vindt gefaseerd plaats, dus alleen het deel waar daadwerkelijk werkzaamheden gaan plaatsvinden wordt steeds ongeschikt gemaakt. Het ongeschikt maken vindt plaats door de vegetatie kort te maaien, eventuele zoogdierholten uit te graven

van het hol richting de opening. Eventueel te verplaatsen materialen, zoals boomstammen, struweel of takkenhopen, worden zo voorzichtig mogelijk en verticaal verwijderd. Hierbij wordt zo veel mogelijk voorkomen dat de materialen instorten of worden verschoven over de bodem. Er wordt altijd een vluchtgelegenheid geboden voor eventueel aanwezige marterachtigen of andere grondgebonden zoogdieren. Eventuele bezette verblijfplaatsen in holtes blijven zo lang mogelijk intact zodat de aanwezige dieren gelegenheid hebben om te vluchten. Deze maatregelen worden genomen in combinatie met het verbeteren van het bestaand leefgebied door extra verblijfplaatsen te realiseren. Zo wordt voorkomen dat tijdens de grondwerkzaamheden nog dieren aanwezig zijn. Tijdens deze werkzaamheden wordt zoveel mogelijk één richting op gewerkt, maar niet richting het open water van de Waal of richting de Waaldijk, om verkeersslachtoffers te voorkomen. Er wordt bij voorkeur van west naar oost gewerkt, richting delen van de Oosterhoutse Waarden waar geen werkzaamheden meer plaatsvinden. Zodoende kunnen eventuele aanwezige dieren niet ingesloten raken en is er altijd vluchtgelegenheid aanwezig richting geschikt leefgebied. Hierdoor wordt voorkomen dat dieren vluchten richting het open water of richting openbare weg en open gebied, waar ze slachtoffer kunnen worden van bijvoorbeeld het verkeer, roofvogels of huiskatten.

Ongeschikt houden leefgebied

Als het leefgebied eenmaal ongeschikt is gemaakt (en gehouden wordt) voor kleine marterachtigen, kan ook tijdens de periode 15 maart tot 1 september worden doorgewerkt. Tijdens de werkzaamheden wordt erop gelet dat er binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden geen situaties ontstaan die geschikte verblijfplaatsen bieden voor kleine marterachtigen, zoals steen- of takkenhopen. Buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden zullen wel verblijfplaatsen worden gerealiseerd. Het is geen probleem als er tijdens de werkzaamheden geschikt foerageergebied voor marterachtigen ontstaat, dat gebruikt kan worden wanneer de werkzaamheden stil liggen (bijvoorbeeld 's nachts), zolang er maar geen geschikte verblijfplaatsen worden gecreëerd.

8.2 Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden te nemen maatregelen

8.2.1 Bunzing, hermelijn en wezel

Aanpassen werkwijze

Bij de werkzaamheden wordt in één richting gewerkt, zodat dieren altijd de mogelijkheid hebben om weg te vluchten van de werkzaamheden zonder ingesloten te raken. De richting waarop gewerkt wordt is afhankelijk van de planning en fasering van de verschillende deelgebieden. Er wordt bij voorkeur van west naar oost gewerkt, richting delen van de Oosterhoutse Waarden waar geen werkzaamheden meer plaatsvinden. Er wordt voorkomen dat dieren richting het open water, verkeerswegen of ongeschikt gebied gestuurd worden, waar kleine marterachtigen overdag erg kwetsbaar zijn. Dit wordt verder uitgewerkt en op kaart weergegeven in het nog op te stellen ecologisch werkprotocol.

Voorafgaand aan de werkzaamheden wordt het werkterrein ongeschikt gemaakt door vegetatie en potentiële verblijfplaatsen te verwijderen. Gedurende de werkzaamheden wordt, indien nodig, de vegetatie op het terrein kort gehouden zodat er geen nieuw geschikt leefgebied ontstaat op plaatsen waar vervolgens gewerkt wordt.

Fasering van de werkzaamheden

De werkzaamheden in de Oosterhoutse Waarden worden gefaseerd over meerdere jaren uitgevoerd, waardoor er steeds delen van het plangebied zijn waar geen werkzaamheden plaatsvinden. Deze delen zijn beschikbaar als foerageergebied en hier kunnen zich ook verblijfplaatsen bevinden van kleine marterachtigen. In deze delen kunnen eventueel extra verblijfplaatsen worden gerealiseerd ter compensatie van tijdens de werkzaamheden verloren gegane verblijfplaatsen. Op deze wijze wordt de invloed van de werkzaamheden op eventueel aanwezige kleine marterachtigen in tijd en ruimte beperkt.

Ecologische begeleiding van de werkzaamheden

Er wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld, waarin de werkwijze met betrekking tot de kleine marterachtigen en andere te verwachten natuurwaarden wordt beschreven. De ecooloog wordt waar nodig betrokken bij de uit te voeren werkzaamheden en kan, afhankelijk van de situatie, zowel op locatie als op afstand advies geven en begeleiden.

8.2.2 Broedvogels, amfibieën en overige grondgebonden zoogdieren

- De werkzaamheden worden opgestart buiten het broedseizoen (globaal van 15 maart tot 15 juli) en het voortplantingsseizoen van soorten als haas en konijn.
- De werkzaamheden vinden onder ecologische begeleiding plaats.
- Werkgebied ongeschikt houden voor broedvogels door de vegetatie kort te maaien en het voorkomen van steilwanden welke interessant zijn voor oeverwaluwen.
- Tijdens de werkzaamheden aangetroffen amfibieën worden verplaatst naar een veilige locatie buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.
- De exacte werkwijze wordt in een ecologisch werkprotocol vastgelegd.

8.3 Na de werkzaamheden:

Na afronding van de werkzaamheden dient het nieuwe natuurgebied zich verder te ontwikkelen, waarmee meer geschikt leefgebied voor kleine marterachtigen ontstaat. Aangelegde verblijfplaatsen worden behouden.

8.4 Maatregelen om aan de zorgplicht te voldoen:

- Er wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld waarin alle ten behoeve van de bunzing, hermelijn en wezel, broedvogels, amfibieën en (overige) grondgebonden zoogdieren te nemen maatregelen worden vastgelegd. Dit ecologisch werkprotocol is op de locatie aanwezig en is onder alle betrokken partijen bekend. Werkzaamheden worden aantoonbaar conform dit protocol uitgevoerd. De exacte

inhoud van het ecologisch werkprotocol is mede afhankelijk van eventuele aanvullende maatregelen vanuit de nog te verlenen ontheffing.

- De werkzaamheden worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van amfibieën, grondgebonden zoogdieren en vogels.
- Als tijdens de werkzaamheden toch bezette nesten van vogels, kleine marterachtigen of andere strikt beschermde soorten worden aangetroffen, worden de werkzaamheden onmiddellijk stopgezet en wordt direct een deskundige ingeschakeld.
- Indien er van het ecologisch werkprotocol afgeweken moet worden zal er vooraf overleg plaatsvinden met de betrokken ecooloog.
- Er wordt één richting op gewerkt, waarbij eventueel aanwezige dieren de gelegenheid krijgen om te vluchten. Hierbij wordt de werkrichting bepaald aan de hand van een inschatting van de risico's, zoals open water en verkeerswegen. Er wordt bij voorkeur van west naar oost gewerkt.
- Indien er sloten of waterhoudende greppels worden gedempt, wordt één kant op gewerkt, waarbij het water voor de werkzaamheden uit gestuwd wordt in de richting van permanent water (bijvoorbeeld aan de randen van het plangebied). In het water aanwezige dieren zoals vissen en amfibieën worden op deze manier naar te behouden wateren gestuwd.

9 Alternatieven

9.1 Alternatieve locatie

De geplande werkzaamheden zijn onderdeel van een langer lopend (en groter) project aangaande de natuurgerichte herinrichting van de Oosterhoutse Waarden. In die zin is een alternatieve locatie niet aan de orde. De herinrichting van de plangebieden beoogt een goede uitgangssituatie te creëren voor de ontwikkeling van robuuste riviernatuur met de bijbehorende processen. Klei- en zandwinning is één van de middelen om dit doel te bereiken. Deze activiteiten zijn op specifieke delen van de Oosterhoutse Waarden gericht en van een alternatieve locatie is derhalve ook geen sprake.

9.2 Alternatieve inrichting

De inrichting van de plangebieden is bepaald aan de hand van biodiversiteitsdoelstellingen relevant voor riviernatuur. Door het afgraven van de klei in de Dorpspolder, is de kans groot dat de lagere delen na periodes van hoogwater tijdelijk onder water staan. Daardoor kan zich moeras ontwikkelen; ideale leefomstandigheden voor amfibieën, reigerachtigen, ooievaars en steltlopers. Door een deel van de zandlaag af te graven in de Oostelijke polder, willen we een diepere geul met flauwe oevers realiseren. Daardoor kan er meer 'natte natuur' ontstaan, met water met verschillende dieptes. Doordat het gebied natter wordt, kan er zachthoutoobos tot ontwikkeling komen. Dit zijn bossen die vooral bestaan uit wilg en populier; soorten die het prima doen als ze tijdelijk onder water staan. Net als het plan voor de Dorpspolder vormt het nattere gebied een fijn leefgebied voor watervogels, steltlopers, reigerachtigen en voor allerlei plantensoorten. En door de verschillende waterstanden zijn er telkens geschikte omstandigheden voor vissen aanwezig om te paaïen of te schuilen. Er wordt bij de herinrichting maximaal ingezet op het realiseren van hoogwaardige riviernatuur. Een alternatieve inrichting is niet aan de orde.

9.3 Alternatieve werkwijze

De werkwijze wordt qua planning en activiteiten afgestemd op de aanwezigheid van de kleine marterachtigen en de ecologie van deze soorten. Er is geen alternatieve werkwijze denkbaar die voor de beschermde bunzing, hermelijn en wezel gunstiger is.

9.4 Alternatieve planning

De planning van de werkzaamheden in het plangebied wordt afgestemd op de aanwezigheid van kleine marterachtigen en de ecologie van deze soorten. De werkzaamheden worden gestart buiten de meest kwetsbare periode van de soorten. De werkzaamheden zullen meerdere jaren in beslag nemen en zodoende doorlopen in de meest kwetsbare periode ten aanzien van deze soorten, maar tijdens de werkzaamheden wordt hervestiging voorkomen door het ongeschikt houden van het werkterrein. Door

fasering van de werkzaamheden blijft er steeds een deel van het plangebied beschikbaar voor de kleine marters. Er is geen alternatieve planning denkbaar die beter is voor deze beschermde soorten.

Staring Advies
Jonker Emilweg 11
6997 CB Hoog-Keppel
T 0314 641 910
info@staringadvies.nl